

Newsletter

PROMOCIJA I UNAPREĐENJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG
TERITORIJALNOG RAZVOJA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

Opština Prijepolje, sa svojom lokacijom, prirodnim resursima, turističkim potencijalima, velikom broju slobodnih lokacija za investicije i nezaobilaznim iskustvom radne snage u tekstilnoj, obučarskoj i mašinskoj industriji, ulaže velike napore da bude prepoznata kao poželjno mesto za investiranje.

Poslovna zona Kolovrat - primer dobre prakse

Miloš Radojević, Viši savetnik za životnu sredinu, RRA Zlatibor

Lokacija na tromeđi država - Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, izlazak na zajedničko tržište ove tri zemlje od 12,5 miliona stanovnika, magistralni put Beograd – Podgorica i međunarodna pruga Beograd – Bar koji presecaju teritoriju, samo su neki od atributa koji izdvajaju opštinu Prijepolje od ostalih opština slične veličine u Republici Srbiji, kada je reč o povoljnom poslovnom ambijentu. Kada se tome dodaju i zavidni prirodni resursi, potom evidentni turistički potencijali, veliki broj slobodnih lokacija kako za greenfield, tako i za brownfield investicije i nezaobilazno iskustvo radne snage u tekstilnoj, obučarskoj i mašinskoj industriji, sasvim je prirodno što ova opština jugozapadne Srbije ulaže velike napore da bude prepoznata kao poželjno mesto za investiranje.

U nizu projekata koji su usmereni ka tom cilju, svakako se najviše izdvaja projekat "Poslovna zona Kolovrat" koji je realizovan u partnerstvu lokalne samouprave, Regionalne razvojne agencije „Zlatibor“ i Javnog komunalnog preduzeća „Lim“ u okviru Regionalnog društveno-ekonomskog programa razvoja 2 (RSED 2) finansiranog od strane EU. Ukupna vredost projekta, koji je realizovan u periodu od **2011. do 2013.** iznosila je **643.221 €**, pri čemu je vrednost **EU donacije bila 465.583 €**, dok je preostalih **177.683 € obezbedila opština** Prijepolje u saradnji sa Direkcijom za vode Republike Srbije.

Projekat je realizovan sa ciljem da doprinese stvaranju mogućnosti za zapošljavanje u pod-regionu Polim-

lja kroz ispunjenje infrastrukturnih preduslova za razvoj i unapređenje poslovanja i promociju lokacija koje se nalaze u Zoni Kolovrat. Pored ovog, Projekat je imao i indirektan uticaj na poboljšanje snabdevanja vodom mesta Župa i Ivanje i na taj način pospešio vodosnabdevanje razućenih mesnih zajednica opštine Prijepolje. Realizujući prioritetni cilj, projektom je izgrađeno 1.985m primarnog vodovoda, promera 400 mm, kao i 2.370m sekundarnog vodovoda, promera 100 mm. Postavljanjem primarnog vodovoda "Bjelopoljski put" i izgradnjom sekundarne mreže do samih korisnika, obezbeđena je potpuna funkcionalna opremljenost ove poslovne lokacije sa aspekta korišćenja vode. Na ovaj način su zamenjena postojeća alternativna rešenja za snabdevanje vodom koja su ugrožavala proizvodne procese postojećih privrednih subjekata i istovremeno iziskivala velike troškove korišćenja ovog resursa.

Pored **19 postojećih** kompanija koje su se priključile na vodovodnu mrežu, **novih 8** privrednih subjekata je svoje poslovanje započelo sa stabilnim vodosnabdevanjem. Upravo je ovaj infrastrukturni zahvat i bio preduslov za njihov dolazak, kao i za dolazak potencijalnih investitora u budućnosti.

152 nova radna mesta, otvorena su u ovih 8 kompanija, doprinoseći smanjenju nezaposlenosti u ovoj opštini i to u periodu koji je karakterisalo kontinuirano povećanje nezaposlenosti u celoj državi.

U OVOM BROJU:

Uspešna priča -
Jablanički i Pčinjski okrug

Rezultati InTER-a u 2013. godini

InTER vesti

Kompanija	Broj zaposlenih
Bis Taksi	26
Grafokarton	32
Eurohorizont	3
Musovic company doo	9
Truck friend doo	32
SZR Matador	8
Logistic friend doo	32
Protect	10
Ukupno	152

Poslovna zona Kolovrat je jedna od 5 poslovno-infrastrukturnih celina koje postoje u opštini: Velika Župa, Ivanje, Kolovrat, Zalug i Brodarevo. Na ovim lokacijama se obavljaju različite privredne aktivnosti u okviru sektora: proizvodnje, prerade, industrije građevinskog materijala, skladištenja, trgovine, transporta i distribucije.

Poslovna zona Kolovrat je najveći i najeksploataisaniji prostor ovog tipa u opštini, te je samim tim i najznačajnija za njen ekonomski razvoj, istovremeno igrajući značajnu ulogu i u razvoju čitavog pod-regiona Polimlja. Njena pozicija je jugoistočno od samog centra Prijepolja i to na **2 km udaljenosti**. Zona se prostire na **60 ha zemljišta**, mešovite vlasničke strukture - opštinsko, privatno, državno (Železnica Srbije), od kojih je **25 ha uređenog prostora**. Zona je locirana na raskrsnici magistralnih putnih pravaca **M21** (Subotica-Podgorica) i **M8** (Novi Pazar - Pljevlja), direktno uz željeznički prugu Beograd - Bar. Državna granica sa Republikom Crnom Gorom je nedaleko od Zone, sa graničnim prelazima Jabuka (**12 km**) i Gostun (**34 km**). Granica sa Bosnom i Hercegovinom je udaljena 34 km (granični prelaz Uvac). Upravo ovakva geografska pozicioniranost Zonu čini atraktivnom za lociranje poslovnih aktivnosti i pogodnom za međunarodnu privrednu aktivnost. Neki od privrednih subjekata koji su u prošlosti pronosili slavu industrijskog Prijepolja, nalaze su u ovoj zoni i trenutno su prilika za brownfield investiranje: Hemijska industrija „Elan“, „Fap Livnica“, Tekstilni kombinat „Ljubiša Miodragović“, Fabrika obuće „Limka“ i dr.

Kako je tek nešto više od trećine prostora u PZ Kolovrat uređeno, dok je ostatak još uvek neiskorišćen, ovaj je projekat fazno koncipiran, i uz izgradnju vodovodne mreže, paralelno se radilo i na ostvarivanju pune vidljivosti Zone na regionalnom i međunarodnom nivou. Nekoliko promotivnih i tematskih konferencija, nastup na dva sajma u zemlji, intenzivna kampanja same opštine, rezultirali su evidentnim interesovanjem stranih investitora, prevashodno iz Turske, ali i Švajcarske, Italije i Nemačke. Nekoliko ugovora je već sklopljeno i strane investicije se uveliko realizuju, pri čemu je jedna od njih rezultat konzorcijuma nemačkih i prijepoljskih kompanija, što još jednom potvrđuje svrsishodnost pospešivanja poslovne klime na lokalnom nivou.

Brownfield lokacija Tekstilni kombinat „Ljubiša Miodragović“ kupljen je od strane dve kompanije iz Prijepolja Trendteks (70%) i Star jela (30%) koje su na postojećoj lokaciji zaposlile oko 250 novih radnika.

Svakako najsvetliji primer inostranog ulaganja u ovu opštinu, koji je utro put i dao dobru preporuku i drugima, jeste kompanija „**Emilio Stecher**“, koja je tradiciju uspešnog poslovanja iz Švajcarske prenela i u Prijepolje, gde uspešno posluje već pet godina. Inicijativu za ulaganje u ovaj nerazvijeni kraj dao je suvlasnik firme, Prijepoljac **Meša Podbičanin**. Vrednost investicije od preko 3 miliona evra, rezultirala je **zapošljavanjem preko 30 radnika** sa ove teritorije, koji rade na obradi kamena i izradi najrazličitijih proizvoda po želji kupaca. **95%** ukupne proizvodnje ove kompanije iz Prijepolja se izvozi. Ako se ovome doda i činjenica da je upravo ovaj uspešni preduzetnik otvorio i novo preduzeće, koje je svoje poslovanje započelo u Poslovnoj zoni Kolovrat, onda je sasvim jasno koliki značaj za razvoj poslovanja u ovoj opštini ima ova poslovna lokacija.

Kako bi pospešili svoje poslovanje, lakše uticali na poslovno okruženje, glasnije izneli svoj stav i viđenje privredne situacije, samim tim i doprineli njenom ozdravljenju, uspešni privrednici ovog kraja su oformili **Klub privrednika „Poslovna zona Kolovrat“**. Ovaj klub je proistekao kroz pominjani projekat, iako to nije bila inicijalna namera. Ipak, visok nivo svesti o udruživanju, kao i zavidni rezultati u poslovanju velikog broja preduzetnika ovog kraja, kao i institucionalna podrška opštine, doveli su do formalizovanja ovog udruženja, koje predvodi g-din Meša Podbičanin. Upravo ovo udruživanje je dovelo do prvih organizovanih poseta stranih privrednih delegacija u Prijepolje i uspostavljanja poslovne saradnje.

Infrastrukturno opremanje PZ Kolovrat, izgradnjom primarnog i sekundarnog vodovoda doprinelo je:

- očuvanju postojećih radnih mesta = sa 438 koliko ih je u Zoni radilo 2011. godine, trenutno ih ima 447, što je blago povećanje za nekoliko radnih mesta;
- otvaranju novih radnih mesta = 8 novih stanara Zone će zaposliti 152 radnika;
- smanjenju nezaposlenosti u opštini Prijepolje za **1,72%** (period početak 2011. – kraj 2012);
- dolasku stranih investitora (Turska i Nemačka);
- širenju poslovanja postojećih privrednika u Prijepolju („Truck friend doo“ je nova kompanija suvlasnika kompanije „Emilio Stecher“ koja zapošljava **32 radnika**; „Musovic company doo“ je proširio svoje kapacitete i zaposlio još **9 radnika**);
- aktivnijem odnosu lokalne samouprave prema pospešivanju privrednog ambijenta (opština Prijepolje je u budžetu za 2013. opredelila značajna finansijska sredstva za realizaciju lokalnog akcionog plana za zapošljavanje u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, kao i za razvoj privrede kroz rešavanja pitanja privatizacije (otkup imovine velikih industrijskih sistema u stečaju i nuđenje investitorima u obimu koji im odgovara). ■

Razvoj mreže biclističkih i pešačkih staza u Jablaničkom i Pčinjskom okrugu

Autori: Biljana Stanković, Direktor i Dobrila Sudimac Mratinković, Ekspert za regionalni razvoj i strateško planiranje

Regionalni razvoj u Srbiji - za laike apstrakcija, za stručnu javnost ozbiljan izazov. Za praktičare na terenu, regionalne razvojne agencije i njihove saradnike, to je fascinantna mozaik mogućnosti koje zahtevaju posvećen i dugotrajan rad da bi postale stvarnost. Ovo je jedan od onih poslova koje morate ne samo zaista znati, već i zaista voleti da biste mogli da se njime uspešno bavite. Rezultati su tu, širom Srbije, nepobitni i priznati. Neki putevi su "mapirani" i neka pravila uspostavljena.

Ali, ništa se ne dešava sada i odmah. Do svakog vidljivog pomaka i napretka vodi samo višegodišnji sistematičan rad. Pitanje koje se u praksi redovno pojavljuje je - kako zadržati motivaciju u ovakvom poslu? Kako veliku i promenjivu grupu ljudi, institucija i događaja održati okupljene oko neke teme? Kako i do kada voditi, a kada samo fasilitirati proces? I kada je momenat da se ta uloga prepusti nekom drugom?

Mi smo svoje odgovore pronalazili i svoja iskustva sticali sedam godina. Nekad zahvaljujući teoretičarima i stručnjacima, poput naših dugogodišnjih saradnika iz "InTER-a", nekad samostalno, uspostavljajući nova pravila i pomerajući granice. Uvek - uz jaku podršku ljudi koji su ovaj put prolazili pre nas.

Tako je i pokrenuta jedna od aktivnosti u projektu "Podrška održivom razvoju Jablaničkog i Pčinjskog okruga" koji je finansirala Austrijska razvojna kooperacija (ADA), a implementirao Centar za razvoj Jablaničkog i Pčinjskog okruga (CRJP), "Razvoj mreže biclističkih i pešačkih staza u Jablaničkom i Pčinjskom okrugu".

Činjenice su sledeće: mreža staza na Radan Planini u dužini od blizu 270 km markirana je i opremljena signalizacijom prema standardima Planinarskog saveza Srbije (PSS). Na stazama se nalaze i informacione table sa najvažnijim polaznim tačkama za pešačenje i brdski biciklizam. Odštampano je 10.000 primeraka turističkih mapa, koje su dostupne u turističkim organizacijama svake od 13 opština u Jablaničkom i Pčinjskom okrugu, u Prolom i Sijarinskoj Banji, u planinarskim i biciklističkim savezima, Centru za razvoj Jablaničkog i Pčinjskog okruga i Nacionalnoj turističkoj organizaciji Srbije. Takođe je oštampana i brošura o smeštajnim kapacitetima u oblasti Radan planine, koja se može naći na sajtu CRJP: www.centarzarazvoj.org. Podizanje svesti o značaju razvoja turizma i ruralnog razvoja pomogle su konferencije o razvoju "pešačenja i biciklizma", emisije na TV i radiju, kao i podrška koju nam je pružila Nacionalna turistička organizacija.

Odgovor na pitanja koja su nam se nametala je da ključ rešenja leži u ljudima koji su okupljeni oko nekog zadatka. Najlepši deo naše priče je da su u sprovođenje svih ovih aktivnosti uključeni i ljudi iz našeg kraja, najrazličitijih početnih kompetencija, različitog obrazovanja, godišta, ali sa zajedničkom vizijom i zajedničkim interesovanjima i ciljevima. Tako smo i došli do teme na kojoj ćemo graditi posebni identitet ovog kraja naše zemlje pod sloganom "Doživi jug". Taj osećaj da imate mogućnost da utičete na razvoj svog kraja, da učestvujete u kreiranju šansi kako za sebe tako i za mnogo drugih ljudi, je jedinstven.

Mreža staza, logo i slogan "Radan - dar prirode" urađeni su i osmišljeni uz pomoć lokalnih eksperata i predstavnika civilnog društva. Jedan od najvažnijih ciljeva bio je podstaći stvaranje povoljnog okruženja za preduzetnike koji bi ponudili usluge u turizmu. Sedamnest osoba je unapredilo svoja znanja kroz specijalizovani kurs "Biznis veštine u turizmu". Kao rezultat, porodice koje imaju kuće duž staza počele su da turistima nude smeštaj, što je tek prvi nagoveštaj privrednih aktivnosti u oblasti seoskog turizma u ovom prelepom kraju. Ovime reči poput "fasilitacija" i "participacija" dobijaju svoj

smisao i praktični značaj. Tako se svi zajedno učimo da su putevi već "mapirani" a naš način sprovođenja daje lokalnu boju i osećaj dostignuća svim učesnicima.

U okviru projekta, Centar za razvoj Jablaničkog i Pčinjskog okruga organizovao je dva Mountainbike Cross-Country maratona, u kome je druge godine učestvovalo oko 80 takmičara iz svih krajeva Srbije koji su uživali u druženju i nadmetanju. Promoter maratona bio je biciklista Milan Petrović, slabovida osoba iz Leskovca, koji je sa svojim kolegom Goranom Šmelcerovićem pozdravio učesnike video porukom iz Londona gde je u tom trenutku predstavljao Srbiju na Paraolimpijskim igrama.

Možda najveći uspeh predstavlja treći maraton na Radanu, koji je organizovan u saradnji sa grupom entuzijasta koji su okupljeni u okviru novoformiranog turističkog klastera "Radan". Predstavnici ovog klastera će nastaviti da organizuju ovu manifestaciju u narednim godinama, da je prošire i obogate novim sadržajima. Tema je možda "uvezena" ali realizacija je svakako pokazala da je to jedan od puteva za postizanje trajnog napretka i pozitivnih promena.

Posle uspeha ovog projekta Centar za razvoj je pokrenuo drugu fazu projekta koji podrazumeva obeležavanje pešačkih i biciklističkih staza na Kukavici, u Vranju, na Besnoj Kobili i na Vlasinskom jezeru. Kao rezultati ovih in-

icijativa markirane su po tri pešačke i biciklističke staze u pomenutim oblastima kao i po jedna edukativna tematska staza na Vlasinskom jezeru i na Besnoj Kobili. Ukupna dužina ovih staza iznosi oko 200 km biciklističkih i 100 kilometara pešačkih staza. Projekat je i ovaj put realizovan u saradnji sa predstavnicima lokalnih turističkih organizacija i stručnjaka ali i entuzijasta.

Naš "projekat" dostigao je zrelost kada znamo da možemo da uspostavimo distancu i posvetimo se novim idejama. Nivo te zrelosti ogleda se u činjenici da ove godine naših pet turističkih organizacija iz opština sa teritorije Radan planine zajednički nastupa na sajmu turizma. Ogleda se i u našem ponosu što iz Radan klastera ljudi sada nas pozivaju da se zajednički predstavimo u Nacionalnoj turističkoj organizaciji. Uspeh se takođe ogleda u činjenici što ovaj proces ima svoje korene bazirane na našoj stručnosti, dopunjene logički geografskim i prirodnim prednostima ali utemeljene u "ljudskom faktoru". Kada god je potrebno, Centar je u mogućnosti da pruži podršku sa svim svojim kompetencijama, mrežom stručnih i posvećenih saradnika širom Srbije i iz inostranstva, ali ova tema je sazrela za samostalni razvoj kroz neke druge institucije i na drugačiji način. I tu leži naša motivacija - u nadi da ćemo kroz nekoliko godina projekte i prioritete na kojima trenutno radimo uspešno "predati" na dalju upotrebu nekim novim "entuzijastima". ■

**Centar za razvoj Jablaničkog
i Pčinjskog okruga**

OUTDOOR In - Razvoj turizma u opštini Zubin Potok

U okviru projekta "OUTDOOR IN - Razvoj turizma u opštini Zubin Potok" koji je finansiran od strane Evropske unije, a koji sprovodi Opština Zubin Potok, u saradnji sa InTER-om i NVO KRC, povodom 11. decembra, svetskog dana planina, Planinarski klub "Berim" i InTER zajednički su organizovali jednodnevni planinarski pohod na planinu Mokru Goru 14. Decembra 2013. godine.

Na planinarskom pohodu učestvovali su i iskusni planinari iz Planinarsko-ekološkog kluba "Gora" iz Kragujevca, Planinarsko-smučarskog kluba "Gvozdac" iz Kraljeva, Planinarsko društvo "Žeželj" iz Kragujevca i Planinarsko društvo "Zmaj" iz Kosovske Mitrovice. Planinarskom pohodu pridružila se i Dragana Rajblović, prva žena iz Jugoistočne Evrope i jedina u Srbiji koja se uspela na najviši vrh sveta Mont Everest.

U okviru projekta tokom decembra takođe je organizovano i takmičenje za najlepšu fotografiju Ibarskog Kolašina. Takmičenje je organizovano u cilju dalje promocije turističke ponude opštine Zubin Potok i bilo je otvoreno za učešće svih amaterskih i profesionalnih fotografa iz regiona.

Više informacija o aktivnostima u okviru projekta možete naći na sajtu turističke promocije opštine Zubin Potok: www.ibarski-kolasin.org ■

InTER na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini

Istraživač u InTER-u, dr Vesela Čurković je 26. oktobra održala predavanje na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini u okviru dvodnevnog stručnog seminara „Poslovanje banaka i privrede u uslovima svjetske krize“ koji je organizovao Centar za razvoj karijere Univerziteta Sinergija.

Dr Čurković i prof. dr Budimir Stakić su takođe učestvovali i na XIV Međunarodnom naučnom skupu "Sinergija 2013" sa radom na temu "Globalizacija međunarodne trgovine sa posebnim aspektom na izvoz organskih proizvoda". Rad je proglašen za jedan od tri najbolja u oblasti Ekonomija. ■

Prekogranični razvoj opština Plužine i Foča

Dana 25. decembra 2013. godine u Foči je organizovan sastanak Upravnog odbora projekta "Održivi prekogranični razvoj opština Foča i Plužine" kao i sastanak Forum za prekograničnu saradnju ove dve opštine. Na ovim sastancima se razmatralo tekuće stanje u realizaciji projekta i diskutovano se o aktivnostima na projektu tokom naredne godine.

Takođe, u okviru projekta InTER je angažovan na izradi Strategije integrisanog ruralnog razvoja opština Foča i Plužine. ■

Izrada Programa prekogranične saradnje između Mađarske i Srbije

U okviru izrade novog Operativnog programa prekogranične saradnje između Mađarske i Srbije za finansijski period 2014-2020, u kojoj InTER učestvuje u okviru konzorcijuma koji predvodi HBH Euroconsulting iz Budimpešte, u Kanjiži je 26. 10. 2013. g. održan sastanak Operativne grupe (Task force) Programa na kojem se razgovaralo o određivanju tematskih prioriteta za novi Operativni program u okviru finansijskog perioda 2014-2020.

U novembru je održana i radionica sa oko 150 učesnika iz programskog područja, gde je predstavljen i prvi draft novog Programa, da bi u decembru u Novom Sadu na sastanku Operativne grupe bila predstavljena i poslednja verzija nacrtu Operativnog programa, a razgovaralo se i o tematskim prioritetima i mogućim akcijama. ■

Radionica "Policy Research, Technology and Advocacy Converge" u Pragu

U periodu 7.-8. novembra InTER je učestvovao na radionici "Policy Research, Technology and Advocacy Converge" koja je organizovana u Pragu od strane OSF Think Tank Fund. Ovaj događaj je okupio think tank-ove iz 19 zemalja centralne, istočne i jugoistočne Evrope. Događaj je otvorio Scott Carpenter, zamjenik direktora Google Ideas, a na radionici su razmatrani primeri dobre prakse u vizualizaciji rezultata istraživanja. Tokom drugog dana organizovane su demonstracije različitih alatki za vizuelizaciju podataka. Neki od alata za vizuelizaciju koji su prezentovani mogu se naći na linku organizacije School of Data. ■

InTER predstavio policy brief u Briselu u okviru TRAIN programa 2013

U okviru TRAIN programa (Think Tanks providing Research and Advice through Interaction and Networking) koji se sprovodi pod pokroviteljstvom Nemačkog saveta za spoljne poslove (Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik), istraživač InTER-a, Jelena Šapić, predstavila je policy brief: "Promene na terenu podstaknute dijalogom: Analiza sprovođenja dogovora o slobodi kretanja i trgovine između Kosova i Srbije uz posredstvo EU". Policy brief je realizovan u saradnji sa Grupom za pravne i političke studije (GLPS) iz Prištine. Prezentacija rezultata i preporuka odvila se u toku radne posete Briselu koja je održana od 11-14. novembra 2013. godine.

Rezultati su prezentovani u Odseku za proširenje EU pri Evropskoj komisiji (DG Enlargement) i Evropskom parlamentu. Nakon pozdravne note gospodina Lawrence Meredith - šefa odeljenja za strategije i politike proširenja - u DG Enlargement-u su organizovani pojedinačni sastanci sa službenicima Evropske komisije. Jelena je imala priliku da razgovara sa Brunom Zanettinom (policy officer u jedinici za Srbiju), Nicholasom Cendrowiczom (policy officer u jedinici za Kosovo), i Godom Zubré (stažistkinja u jedinici za Srbiju). Tema analize pokazala se aktuelnom i relevantnom. Sagovornici su razmotrili rezultate dosadašnje implementacije sporazuma o slobodi kretanja, carini i IBM-u, kao i predložene preporuke. Razgovor je završen sa pozitivnim obećanjem da će rezultate policy brief-a koristiti u svom daljem radu na polju integracije i stabilizacije. ■

REZULTATI InTER-a U 2013. GODINI

Kao najveći rezultat InTER-a u 2013. godini navodimo da smo ove godine zaposlili tri istraživača (dr Vesela Ćurković, dr Irena Fiket i Jelena Šapić) i pet saradnika na projektima (Radojko Vlašković, Veroljub Galjak, Dragiša Kostić, Jovana Obradović i Željko Dobrić). Pored toga imamo i jednog studenta na praksi (Enes Dinić). Podsećamo da se InTER ove godine uselio u nove prostorije na adresi Vlajkovićeve 29 u Beogradu.

Ove godine smo započeli realizaciju dva EU projekta: OUTDOOR In – razvoj turizma u opštini Zubin Potok finansiran u okviru EURED 3 grant šeme na Kosovo, koji se realizuje u saradnji sa opštinom Zubin Potok i NVO KRC i Održivi prekogranični razvoj opština Foča i Plužine, koji se finansira u okviru drugog poziva EU CBC BiH-MNE, a koji se realizuje u saradnji sa opštinama Foča (BiH) i Plužine (CG).

Tokom ove godine smo započeli rad na izradi Operativnog programa prekogranične saradnje između Mađarske i Srbije, za vremenski period 2014-2020, a takođe smo i u konzorcijumu za evaluaciju tekućeg programa Prekogranične saradnje između Mađarske i Srbije, za vremenski period 2007-2013.

Godinu smo započeli sa evaluacijom privrednog sektora Caritas Luksemburg Programa za Južnu Srbiju, a kasnije tokom godine smo uradili i evaluacije sektora obrazovanja i stanovanja u okviru istog programa. U saradnji sa CEED iz Crne Gore smo uradili evaluaciju projekta "Priroda za budućnost" koji je finansiran u okviru EU CBC CRO-MNE programa, a realizovan od strane JP "NP Crne Gore". U konzorcijumu sa MAXIMA Consulting iz Beograda smo uradili evaluaciju efektivnosti i efikasnosti razvojne pomoći Republici Srbiji po sektorima, što predstavlja jedinstveni dokument iz oblasti nezavisne procene efekata razvojne pomoći u zemljama Zapadnog Balkana. InTER je izašao i na međunarodno tržište kroz evaluaciju projekta koji se bavio unapređenjem lanca proizvodnje jestivog ulja. Od jula do decembra smo radili na proceni kvaliteta predloga projekata podnetih u okviru 3. i 4. PAR PROFID poziva za organe javne administracije. U okviru saradnje sa Ulof Palme centrom iz Štokholma urađen je novi sistem za Monitoring i Evaluaciju, a takođe i dva monitoring izveštaja i mid-term evaluacija OPC Programa za Srbiju 2012-2014. Ove godine urađena je i Strategija razvoja opštine Zubin Potok, čiju je izradu koordinirao InTER u okviru Entrepreneurship Initiative Support projekta koji je finansiran od strane Evropske unije.

U junu 2013.g. InTER je organizovao specijalizovani seminar za operativne i upravljačke strukture EU Programa prekogranične saradnje između Bosne i Hercegovine i Srbije koji se problemima u proceni predloga projekata i izradi uputstva za assessore u skladu sa pravilima PRAGa za 2013. godinu, a koji će biti sastavni deo paketa za apliciranje u okviru ovog Programa. Takođe smo organizovali dva seminara na temu pisanja IPA projekata sa posebnim akcentom na IPA CBC pozive, od čega je prvi seminar organizovan za studente Univerziteta Sinergija u Bijeljini, a drugi za studente Univerziteta Singidunum u Beogradu. InTER je učestvovao na radionici "Policy Research, Technology and Advocacy Converge" koju je u Pragu organizovao OSF Think Tank Fund, kao i na 5-dnevnom treningu na temu Evaluation in Research, Technology and Innovation, koji je u Podgorici organizovao EVAL-INNO program. InTER je takođe podržao i inicijativu za osnivanje mreže evaluatora Zapadnog Balkana.

U ovoj godini smo takođe realizovali i nekoliko istraživanja. U okviru SEENET programa objavili smo istraživanje o iskustvima i mogućnostima saradnje u oblasti lokalnog razvoja u Vojvodini. U okviru TRAIN ALUMNI programa uradili smo istraživanje o primeni sporazuma o slobodi kretanja i trgovine potpisanih između Prištine i Beograda. Ovo istraživanje je urađeno u saradnji sa GLPS iz Prištine, a rezultati istraživanja su prezentovani zvaničnicima Evropske unije u Briselu, kao i ključnim akterima u Srbiji. Takođe smo uradili istraživanje o razvojnoj pomoći Republike Slovačke u Srbiji, koje je predstavljeno na konferenciji "10 godina SlovakAid-a" u Bratislavi. InTER je takođe pokrenuo istraživanje o punim letnjim baštama u Beogradu tokom radnog vremena, čiji rezultati će biti objavljeni u januaru 2014. godine. U okviru podrške OSF TTF Yuniior Professional Proogram InTER je pokrenuo istraživanje o uticaju donatorske pomoći na lokalni razvoj. Ovo istraživanje je započeto u decembru 2013.g. a rezultati će biti objavljeni tokom letnjih meseci sledeće godine.

InTER je ove godine objavio i četiri broja Newsletter-a u kojima su objavljeno osam stručnih tekstova. Naredni broj newsletter-a se očekuje u januaru 2014. Takođe su objavljena i dva saopštenja za javnost.

Koristimo ovu priliku da Vam se zahvalimo na saradnji i poželimo puno uspeha u narednoj godini. ■

Policy Brief: Promene na terenu podstaknute dijalogom: Analiza sprovođenja dogovora o slobodi kretanja i trgovine između Kosova i Srbije uz posredstvo EU

Policy brief je izrađen kao rezultat saradnje dve think tank organizacije – InTER-a i Grupe za pravne i političke studije iz Prištine, u okviru DGAP TRAIN programa. Policy brief je u periodu od 11-14. novembra 2013. godine prezentovan u Briselu predstavnicima Evropske komisije i Evropskog parlamenta koji su uključeni u dijalog ili aktivnosti na pitanjima koja se odnose na Srbiju i Kosovo

Publikacija je urađena na srpskom i engleskom jeziku i može se naći na web stranici InTER-a.
www.lokalnirazvoj.org

Globalizacija međunarodne trgovine sa posebnim aspektom na izvoz organskih proizvoda

Rad na temu "Globalizacija međunarodne trgovine sa posebnim aspektom na izvoz organskih proizvoda" delo je istraživača InTER-a dr Vesele Ćurković i prof. dr Budimira Stakića, Prorektora na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini, koji je predstavljen na XIV Međunarodnom naučnom skupu "Sinergija 2013". Rad je proglašen za jedan od tri najbolja u oblasti Ekonomija.

Publikacija je urađena na srpskom jeziku i može se naći na web stranici InTER-a.
www.lokalnirazvoj.org

outdoor in

RAZVOJ TURIZMA U ZUBINOM POTOKU

www.ibarski-kolasin.org